

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО
ПІДГОТОВКИ ЕРГОТЕРАПЕВТІВ ДО
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Афанасьєва Олександра¹, Рокутов Сергій¹, МайковаТетяна¹,
Коваленко Ніна¹, Мехатішвілі Нестані², Дем'янов Віталій¹*

¹Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

²КП «Психоневрологічний центр медико-соціальної реабілітації
дітей з тяжкими розладами мовлення та ураженнями
центральної нервової системи центру»

DOI:10.32540/2071-1476-2024-3-208-

Annotation

Introduction. A significant increase in the number of people with disabilities in Ukraine creates a major social and economic problem that requires a multi-vector solution. Very important component of providing for the needs of people with disabilities with highly qualified assistance is the training of specialists for specialized institutions. According to experts, modern training in occupational therapy is of particular importance.

The purpose of the study to determine the ways of improving the professional training of occupational therapists in institutions of higher education.

Research methods. Process of formation of professional training of occupational therapists in institutions of higher education.

Analysis and systematization of scientific and methodical literature, special literature on the training of occupational therapists, information resources of the Internet, a comparative method for the purpose of comparison and analysis of foreign and domestic experience on the investigated problem; content analysis of theoretical and methodical works (monographs, training manuals, methodical materials).

Results. The problem of professional training of a specialist remains debatable. Scientists define it as a process that reflects scientifically and methodically based measures of higher education aimed at forming the professional competence of an individual, sufficient for working with different segments of the population and taking into account the peculiarities of the region and work.

Professional training of occupational therapists involves the use of organizational and pedagogical measures ensuring formation of personality professionally orientated as well as his knowledge, skills and abilities.

Conclusions:

1. The training of specialists or health care activities is a complex dynamic pedagogical system, which is characterized by the unity and interconnection of structural elements with a common goal, a common internal organization based on connections and dependencies between system components, interaction with the environment

2. Information of future specialists' preparedness in occupational therapy, a significant role is played by the focus on the formation of professional competence of the individual, sufficient for activities with different segments of the population.

3. An important component of the formation of the professional preparedness of an occupational therapist is professional practice aimed at acquiring skills in the organization of professional activities, the integration of theoretical knowledge and professional skills and abilities in practical activities.

Keywords: occupational therapy, training of specialists, laying the groundwork for knowledge, professional activity, competencies.

Анотація

Вступ. Значне збільшення в Україні осіб з інвалідністю створює велику соціально-економічну проблему, що потребує її багатовекторного вирішення. Дуже важливою складовою забезпечення потреб осіб з інвалідністю висококваліфікованою допомогою є підготовка фахівців для профільних закладів. Сучасна підготовка фахівців з ерготерапії, на думку фахівців, набуває особливого значення.

Мета роботи – визначити шляхи підвищення фахової підготовки ерготерапевтів у закладах вищої освіти.

Методи дослідження. Аналіз і систематизація науково-методичної літератури, спеціальної літератури з підготовки ерготерапевтів, інформаційних ресурсів мережі Інтернет, компаративний метод з метою зіставлення та аналізу зарубіжного й вітчизняного досвіду з досліджуваної проблеми; контент-аналіз теоретичних і методичних робіт (монографій, навчальних посібників, методичних матеріалів).

Результати. Дискусійним залишається питання професійної підготовки фахівця. Науковці визначають його як процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи ЗВО, спрямовані на формування професійної компетентності особистості, достатні для проведення роботи з різними верствами населення та урахуванням особливостей регіону й успішної праці.

Професійна підготовка ерготерапевтів передбачає застосування організаційних і педагогічних заходів, що забезпечують формування особистості – професійної спрямованості, знань, навичок та вмінь.

Висновки:

1. Підготовка фахівців до здоров'язбережувальної діяльності є складною динамічною педагогічною системою, яка характеризується єдністю і взаємозв'язком структурних елементів зі спільною метою, єдиною внутрішньою організацією на основі зв'язків і залежностей між компонентами системи та взаємодією з навколишнім середовищем.

2. У формуванні готовності майбутніх фахівців з ерготерапії значну роль відіграє спрямованість на формування професійної компетентності особистості, достатньої для діяльності з різними верствами населення.

3. Важливою складовою формування професійної готовності ерготерапевта є виробнича практика з метою набуття навичок організації фахової діяльності, інтеграцію теоретичних знань і професійних вмінь і навичок в практичну діяльність.

Ключові слова: ерготерапія, підготовка фахівців, заклади вищої освіти, професійна діяльність, компетентності

Вступ. Значне збільшення в Україні осіб з інвалідністю створює велику соціально-економічну проблему, що потребує її багатовекторного вирішення. Дуже важливою складовою забезпечення потреб у висококваліфікованій допомозі осіб з інвалідністю є підготовка фахівців для профільних закладів. Сучасна підготовка ерготерапевтів, на думку фахівців, набуває особливого значення [3, 4, 5].

За різними даними професійна підготовка фахівців з ерготерапії в закладах вищої освіти (ЗВО) передбачає сформованість комплексу ґрунтовних знань і

вмінь як основи для оволодіння спеціальністю [19, 26, 28, 30]. Як зазначається в дослідженнях науковців, підготовка фахівців має низку проблем в традиційній системі професійної підготовки бакалаврів з ерготерапії та, на думку науковців, подальшого вивчення потребують питання зарубіжного досвіду ефективної фахової підготовки щодо формування професійної культури ерготерапевтів, які б мали удосконалені практичні навички конкурентоздатного працівника на ринку праці. Фахівці вважають, що на даний час є недостатнім розвиток самоосвіти здобу-

вачів з набуття компетентності та потребує удосконалення практичних навичок [20, 21, 25].

Численні дослідження свідчать, що основним показником результативності професійної підготовки ерготерапевта в ЗВО є професійна, психологічна, особистісна, фізична, практична, педагогічна та соціальна підготовленість [15, 17, 27].

Мета роботи – визначити шляхи підвищення фахової підготовки ерготерапевтів у закладах вищої освіти.

Дослідження проведено згідно з планом НДР Придніпровської державної академії

фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр. за темою «Наукове обґрунтування теоретико-методичних засад підготовки з ерготерапії першого (бакалаврського рівня)» № державної реєстрації U0121U114459.

Методи дослідження. Аналіз і систематизація науково-методичної літератури, спеціальної літератури з підготовки ерготерапевтів, інформаційних ресурсів мережі Інтернет, компаративний метод з метою зіставлення та аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду з досліджуваної проблеми; контент-аналіз теоретичних і методичних робіт (монографій, навчальних посібників, методичних матеріалів).

Результати. У сучасній науковій літературі з досліджуваної проблеми достатньо широко представлено досвід закладів вищої освіти з проблеми підготовки фахівців з ерготерапії.

На думку Н. Белікової, основною ідеєю концепції вищої освіти є підготовка фахівця, який вільно володіє своєю професією і орієнтується у суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності. Науковці погоджуються з тим, що це вимагає від ЗВО постійного удосконалення навчально-виховного процесу для формування у студентів активності й самостійності, готовності до самоосвіти й самовдосконалення, підвищення фахової майстерності, засвоєння нових форм, методів і прийомів професійної діяльності [2, 6].

Дискусійними залишаються багато питань професійної підготовки фахівця. Так, Л. Сущенко зазначає його як процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи ЗВО, спрямовані на формування професійної компетентності особистості, достатньої для проведення роботи з різними верствами населення [22,

23].

Копачинська Ю. акцентує увагу на тому, що професійна підготовка фахівців з ерготерапії є складною педагогічною системою, яка має такі властивості: єдність і взаємоз'язок різних структурних елементів, об'єднаних спільною метою і єдиним функціонуванням; єдина внутрішня організація на основі взаємозв'язків і залежностей між компонентами системи, взаємодія з навколишнім середовищем [15].

На думку Хоменко П. зі співавторами, сучасні тенденції оновлення системи професійної підготовки фахівців з ерготерапії в ЗВО передбачають сформованість динамічного комплексу ґрунтовних знань і вмінь з природничо-наукових дисциплін. При цьому фахові компетентності, на їх думку, можна сформуванати лише за наявності якісної природничо-наукової підготовки.

Більшість науковців згодні з думкою Л. Моторної про те, що природничо-наукова підготовка є основою для засвоєння спеціальних дисциплін, оволодіння професією, застосування природничо-наукових знань у майбутній професійній діяльності [19, 26, 27].

Фахівцями розроблено структуру, зміст, типологічні характеристики, критерії, показники та рівні сформованості природничо-наукової компетентності. Встановлено сучасні тенденції оновлення системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії в ЗВО [17].

Не менш важливими, на нашу думку, є уявлення про процес підготовки ерготерапевтів, які відображені в роботах інших науковців.

Так, Арешина Ю. зі співавторами доповнює думку щодо професійної підготовки ерготерапевтів тим, що професійна діяльність ерготерапевта – це система цілеспрямованого застосування

професійних умінь та практичних навичок, що ґрунтується на професійно-орієнтованих знаннях. Вона повинна відповідати потребам пацієнтів/клієнтів і громадському здоров'ю та передбачати надання клінічних (реабілітаційне обстеження, оцінювання, визначення реабілітаційного діагнозу, складання прогнозу та здійснення реабілітаційного втручання) та позаклінічних послуг (участь у наукових дослідженнях, навчальних програмах, консультуванні та адміністративній діяльності) у межах оздоровчо-реабілітаційних, освітніх, лікувально-оздоровчих закладах на інших установах [1].

Як зазначає Копачинська Ю., необхідністю при підготовці ерготерапевтів до професійної діяльності є цілеспрямованість у формуванні й розвитку не тільки професійних, а і особистісних якостей, що забезпечують ефективність обраної діяльності [13, 14, 15, 16].

Як зазначається в дослідженнях Лянного Ю., більш обґрунтованим є розуміння професійної підготовки як системи організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування особистості – професійної спрямованості, знань, навичок та умінь [18].

На підставі аналізу наукової літератури щодо формування професійної готовності, Беспалова О. та інші вважають, що формування майбутнього фахівця з ерготерапії неможливе без знань фізкультурно-оздоровчих технологій [5, 12].

Белікова Н. [2] також підкреслює необхідність розуміння процесу підготовки фахівців до здоров'язбережувальної діяльності як складної динамічної системи, яка забезпечує формування компетентного фахівця. А важливим етапом процесу підготовки ерготерапевта є організація практичної роботи на виробництві [3, 16].

Науковці зазначають велику роль надбання закордонних вчених у створенні і розвитку ерготерапії. Головною рисою закордонного

досвіду підготовки майбутніх фахівців з ерготерапії Шеремет І. [30] вважає, що є надзвичайна різноманітність структури вищої освіти в рамках національних систем освіти. Опис професійної діяльності фахівців у різних країнах відрізняється в силу історичних особливостей розвитку цієї професії, проте об'єднуючою основою знань і вмінь таких фахівців є розуміння необхідності відновлення здоров'я та рухової діяльності людини як основи її здоров'я та фізичного благополуччя [21].

Волошко Л. також приділяє значну увагу прикладу з підготовки фахівців за кордоном. Значну роль в Європі відіграє Організація Європейської окупаційної терапії (СОТЕС), що була створена в 1986 році для координації дій Національних асоціацій професійної терапії. СОТЕС є некомерційною організацією і на сьогодні представлена 30 європейськими асоціаціями, які об'єднують понад 150 000 ерготерапевтів [8, 9].

Дека І. зі співавторами на основі порівняльного аналізу встановили схожість аспектів професійної підготовки ерготерапевтів у Канаді і в Україні, що підтверджує можливість упровадження прогресивних ідей канадського досвіду професійної підготовки ерготерапевтів України. Вивчення курсів з ерготерапії формує знання та сприяє розвитку умінь і навичок студентів, що допоможе їм у майбутній професійній діяльності. Крім того, курс з ерготерапії стане важливим для фахівців, які матимуть відношення до соціальної сфери, реабілітації та сфери охорони здоров'я та допоможе формувати плідну роботу у мультидисциплінарній команді [10].

Освітні програми з підготовки ерготерапевтів складаються щонайменше з 75% навчальних годин з дисциплін: фізична медицина і бальнеокліматологія, функціональна діагностика і програмування реабілітації, які повинні бути реалізовані у формі клініч-

них курсів. Тривалість практики – 20 кредитів ECTS. Практика повинна виявити належний рівень знань і вмінь, викладених у освітньому стандарті. Принципи та місця проведення практики встановлює кожен ЗВО індивідуально. Написання магістерської роботи та підготовка до державного іспиту включає 20 кредитів ECTS [6].

Значну увагу необхідно приділяти підготовці ерготерапевта під час клінічної практики, а саме діагностичної компетентності. Так, на думку Фастівець А. [24], розв'язання проблеми формування діагностичної компетентності майбутніх фахівців поки що не знаходить цілісного науково обгрунтованого висвітлення у наукових працях з теорії та методик професійної освіти. Означена проблема розглядається вченими через призму формування валеологічного мислення, формування мотиваційної сфери майбутнього фахівця та його духовної культури, вдосконалення системи його психологічного мислення. Водночас констатується факт відсутності цілісного обгрунтування питань формування діагностичної компетентності фахівців у процесі вивчення ними професійно-орієнтованих дисциплін. Перспективною науковою розвідкою може бути розробка системи природничо-наукової підготовки майбутніх фахівців фізичної реабілітації.

Проблема організації виробничої практики майбутніх фахівців, на думку Демченко Л. [11], є важливим компонентом їх професійної підготовки.

Враховуючи аналіз наукових досліджень та досвід підготовки ерготерапевтів у ПДАФКіС, на кафедрі фізичної терапії, ерготерапії розроблено освітню програму для здобувачів ступеня бакалавр спеціалізації ерготерапія під час реалізації міжнародного проекту UKROTNE «Developing an Occupational Therapy study programme in Ukraine» / «Розвиток навчальної програми з ерготерапії

в Україні» (далі Проект) за фінансуванням ЕС: Erasmus +Нова освітня програма розроблена з урахуванням рекомендацій ГО Українського товариства ерготерапевтів. Обсяг освітньо-професійної програми становить 240 кредитів ECTS, термін навчання 3 роки 10 місяців. Програма містить чотири клінічні практики з ерготерапії у закладах охорони здоров'я, сфери соціального захисту, в реабілітаційних центрах України та за кордоном. Програма заснована на досвіді роботи в унікальному проекті «Університет третього віку» у м. Дніпро та вперше акцентує увагу на наданні допомоги у соціалізації особам похилого віку.

Також в освітніх компонентах розробленої програми зосереджена увага а питаннях поліпшення соціальної адаптації дітей, особливостям роботи з батьками дитини з тяжкими розладами мовлення та ураженнями центральної нервової системи. Для покращення якості підготовки ерготерапевтів, за пропозицією стейкхолдерів збільшена кількість академічних годин з неврології, загальної та вікової фізіології.

Вперше приділена увага психологічній адаптації та соціалізації учасників бойових дій та особливостям ерготерапевтичного втручання. За пропозицією ерготерапевтів європейських університетів більш детально розглядається питання роботи ерготерапевтів у мультидисциплінарній команді з акцентом на вирішення завдань ерготерапевтичної спрямованості.

Дискусія. Питання підготовки ерготерапевтів належить до низки актуальних проблем галузі охорони здоров'я, яка ускладнюється у взаємозв'язку зі значним збільшенням кількості осіб з ураженнями опорно-рухового апарату і поразки нервової системи внаслідок поранень та контузій.

Дослідження вчених свідчать, що підготовка ерготерапевтів в

Україні має значний науковий і творчий потенціал [5, 10, 15].

Сьогодні науковцями впроваджуються освітньо-професійні програми з підготовки ерготерапевтів, які вміщують інноваційні технології, новітні засоби та методи навчання, вирішення проблемних завдань, використання елементів критичного мислення та ін. [1, 4, 12].

В той же час, залишаються дискусійними питання щодо наповнення освітніх компонентів навчальним матеріалом створення якого знаходиться під впливом багатьох зовнішніх факторів, наприклад, досвід фахівців, які надають ергоерапевтичну допомогу, вимоги стейкхолдерів та ін.

Фахівці звертають увагу на те, що провідними умовами формування конкурентноспроможного

ерготерапевта з творчим підходом до виконання професійних обов'язків є створення середовища співтворчості та співробітництва ерготерапевта з членами мультидисциплінарної команди, клієнтами, дітьми та їх батьками або опікунами [16, 25, 27]. Наш досвід підготовки ерготерапевтів свідчить про важливість формування професіоналів за рахунок набуття практичних навичок протягом всього періоду навчання [6,11, 20].

Висновки:

1. Підготовка фахівців до здоров'язбережувальної діяльності є складною динамічною педагогічною системою, яка характеризується єдністю і взаємозв'язком структурних елементів зі спільною метою, єдиною внутрішньою організацією на основі взаємозв'язків і залежностей між компо-

нентами системи, а також взаємодія з навколишнім середовищем.

2. У формуванні готовності майбутніх фахівців з ерготерапії значну роль відіграє спрямованість на формування професійної компетентності особистості, достатньої для діяльності з різними верствами населення.

3. Важливою складовою формування професійної підготовленості ерготерапевта є виробнича практика з метою набуття навичок організації фахової діяльності, інтеграцію теоретичних знань і професійних умінь і навичок у практичну діяльність.

Перспективи подальших досліджень пов'язані зі змістом клінічних практик.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

Література

1. Арешина Ю., Беспалова О., Авраменко Н. Професійна діяльність фахівця з фізичної терапії та ерготерапії. Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського : Педагогічні науки. 2020. № 1 (68). С.14-18. DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1
2. Белікова Н.О. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в системі Європейського простору вищої освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2010. № 4 (6). С. 249-256.
3. Беспалова О. Педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії до впровадження фізкультурно-оздоровчих технологій. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 5 (79). С. 390-398. DOI: 10.24139/2312-5993/2018.05/390-398.
4. Беспалова О., Лянной М., Литвиненко В., Бугаєнко Т., Шукатка А. Сутність та зміст деонтологічної готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності. Україна. Здоров'я нації. 2020. № 3/1 (61). С. 92-99. DOI: 10.24144/2077-6594.3.2.2020.213714.
5. Беспалова О.О. Формування готовності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Суми, 2019. 20 с.
6. Васирина М., Майборода В. Актуальні проблеми практичної підготовки студентів вищої школи України. Проблеми підготовки сучасного вчителя.

References

1. Areshyna Yu., Bepalova O., Avramenko N. Professional activity of a specialist in physical therapy and occupational therapy. Naukovyi visnyk MNU im. V.O. Sukhomlynskoho : Pedagogichni nauky. 2020. No. 1 (68). PP. 14-18. DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1 [in Ukrainian]
2. Bielikova N.O. Professional training of future specialists in physical rehabilitation in the system of the European area of higher education. Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. 2010. No. 4 (6). PP. 249-256. [in Ukrainian]
3. Bepalova O. Pedagogical conditions for the training of future specialists in physical therapy and occupational therapy for the introduction of physical culture and health technologies. Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. 2018. No. 5 (79). PP. 390-398. DOI 10.24139/2312-5993/2018.05/390-398 [in Ukrainian]
4. Bepalova O., Liannoi M., Lytvynenko V., Buhaenko T., Shukatka A. The essence and content of the deontological readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activity. Ukraine. Zdorov'ia natsii. 2020. No. 3/1 (61). PP. 92-99. DOI 10.24144/2077-6594.3.2.2020.213714 [in Ukrainian]
5. Bepalova O.O. Formation of readiness of future bachelors in physical therapy and occupational therapy to use physical culture and health technologies in professional activities: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Sumy, 2019. 20 p. [in Ukrainian]

2010. № 2. С. 233-237. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/ppsv/2010_2/fil.pdf
7. Волошко Л. Особливості становлення та змістовної специфіки ерготерапії. Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: матеріали I Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю (Київ, 19 квітня 2018 р.) / під заг. ред. О.А. Шинкарук. К.: НУФВСУ, 2018. С.77-79. Режим доступу: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/materialy_1_vseukrayinskoyi_elektronnoyi_konferenciyi_2018.pdf.
 8. Волошко Л.Б. Моделювання процесу формування професійної компетентності майбутніх фізичних терапевтів. Гуманітарний вісник Полтав. нац. техн. ун-ту ім. Юрія Кондратюка : зб. наук. пр. Полтава: ПолтНТУ, 2018. Вип. 3. С. 153-160. Режим доступу: <http://reposit.pntu.edu.ua/handle/PoltNTU/7035>
 9. Волошко Л.Б. Основні компоненти та характеристики професійної взаємодії фахівців з фізичної реабілітації. Молодь і ринок. 2017. № 9 (152). С. 77-81.
 10. Дека І.П., Огністий А.В., Петрица П.М. Можливості впровадження канадського досвіду професійної підготовки ерготерапевтів в Україні. *Rehabilitation & Recreation*. 2023. №14. С. 37-48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.14.4>.
 11. Демченко Л.В. Виробнича практика у формуванні професійної готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 31. Т. 1. С. 80-86. Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/31/part_1/18.pdf
 12. Демченко Л.В. Модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. <https://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-772>
 13. Копочинська Ю. Понятійний апарат системи формування професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Український педагогічний журнал. 2020. № 2. С. 51-59. Режим доступу: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-51-59>
 14. Копочинська Ю. Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії у Великій Британії. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2020. № 1(49).С. 21-28. Режим доступу: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-01-21-28>.
 15. Копочинська Ю.В. Теоретико-методологічні аспекти застосування особистісного підходу у
 6. Vasylyna M., Maiboroda V. Actual problems of practical training of students of higher education in Ukraine. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. 2010. No. 2. PP. 233-237. http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/ppsv/2010_2/fil.pdf [in Ukrainian]
 7. Voloshko L. Peculiarities of the formation and substantive specificity of occupational therapy. *Innovatsiini ta informatsiini tekhnolohii u fizychnii kulturi, sporti, fizychnii terapii ta erhoterapii: materialy I Vseukrainskoi elektronnoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (Kyiv, 19 kvitnia 2018 r.) / pid zah. red. O.A. Shynkaruk. K.: NUFVSVU, 2018. PP. 77-79. https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/materialy_1_vseukrayinskoyi_elektronnoyi_konferenciyi_2018.pdf [in Ukrainian]*
 8. Voloshko L.B. Modeling the process of formation of professional competence of future physical therapists. *Humanitarnyi visnyk Poltav. nats. tekhn. un-tu im. Yurii Kondratiuka : zb. nauk. pr. Poltava: PoltNTU, 2018. Vol. 3. PP. 153-160. <http://reposit.pntu.edu.ua/handle/PoltNTU/7035> [in Ukrainian]*
 9. Voloshko L.B. Main components and characteristics of professional interaction of physical rehabilitation specialists. *Molod i rynek*. 2017. No. 9 (152). PP. 77-81. [in Ukrainian]
 10. Deka I.P., Ohnystyi A.V., Petrytsa P.M. Possibilities of implementing the Canadian experience of professional training of occupational therapists in Ukraine. *Rehabilitation & Recreation*. 2023. No. 14. PP. 37-48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.14.4> [in Ukrainian]
 11. Demchenko L.V. Industrial practice in the formation of professional readiness of future bachelors of physical therapy, occupational therapy for physical rehabilitation of preschool children. *Innovatsiina pedahohika*. 2021. Vol. 31. T. 1. PP. 80-86. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/31/part_1/18.pdf [in Ukrainian]
 12. Demchenko L.V. Model of professional training of future bachelors of physical therapy, ergo therapy for rehabilitation of children of preschool age in internship process. *Fizyko-matematychna osvita*. 2020. Vyp. 2(24). Chast. 2. PP. 28-32. DOI 10.31110/2413-1571-2020-024-2-026 [in Ukrainian]
 13. Kopochynska Yu. Conceptual apparatus of the system of formation of professional identity of future specialists in physical therapy, occupational therapy. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 2020. No. 2. PP. 51-59. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-51-59> [in Ukrainian]
 14. Kopochynska Yu. Content of professional training of future specialists in physical therapy in Great Britain. *Fizychnе vykhovannia, sport i kultura zdorov'ia u suchasnomu suspilstvi*. 2020. No. 1(49). PP. 21-28. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-01-21-28> [in Ukrainian]

- процесі професійної освіти майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія. 2020. Вип. 1 (11). С. 72–75.
16. Копочинська Ю.В. Теоретичні і методичні засади формування професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2021. 565 с.
 17. Лянна О., Сущенко О. Компоненти формування професійної компетентності фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць. Харків: ТОВ «Видавництво НТМТ», 2020. № 1 (99). С. 135-143.
 18. Лянной Ю.А. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: теоретико-методичний аспект: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 566 с.
 19. Моторна Л.В. Професійна спрямованість навчання природничо-наукових дисциплін у підготовці молодших спеціалістів технічного профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2012. 29 с.
 20. Солтик І.Т., Солтик О.О. Вплив ознайомчо-фахової практики на формування професійної компетентності майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів. Health & Education. 2023. Вип.2. С. 37-40. DOI <https://doi.org/10.32782/health-2023.2.6>.
 21. Степанова Г.М., Білик Л.В. Досвід підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії в Черкаській медичній академії. [Електронний ресурс]. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-15>.
 22. Сущенко О.М. Розвиток професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі виробничої практики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Суми, 2019. 20 с.
 23. Сущенко Л.П. Формування мотивації до успішної професійної діяльності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С.С. Харків: ХДАДМ (ХХП), 2007. № 6. С. 276-279.
 24. Фастівець А.В. Теорія і практика підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії у процесі вивчення природничих дисциплін : дис. ... д-ра пед. наук. : 13.00.04. Полтава, Полтавський НПУ ім. В.Г. Короленка. 566 с.
 25. Федірчик Т.Д., Бражанюк А.О. Професійна культура майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапії. Копочинська Ю.В. Theoretical and methodological aspects of the application of a personal approach in the process of professional education of future specialists in physical therapy, occupational therapy. Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia : Pedahohika ta psykholohiia. 2020. Vol. 1 (11). PP. 72–75. [in Ukrainian]
 16. Копочинська Ю.В. Теоретичні і методичні принципи формування професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Natsionalnyi pedahohichniy universytet im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 2021. 565 p. [in Ukrainian]
 17. Lianna O., Sushchenko O. Components of formation of professional competence of specialists in physical therapy and occupational therapy. Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu: zbirnyk naukovykh prats. Kharkiv: TOV «Vydavnytstvo NTMT», 2020. No. 1 (99). PP. 135-143. [in Ukrainian]
 18. Liannoi Yu.A. Professional training of future masters in physical rehabilitation in higher educational institutions: theoretical and methodological aspect: monohrafiia. Sumy: Vyd-vo SumDPU im. A. S. Makarenka, 2016. 566 p. [in Ukrainian]
 19. Motorna L.V. Professional focus of teaching natural and scientific disciplines in the training of junior technical specialists : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsia, 2012. 29 p. [in Ukrainian]
 20. Soltyk I.T., Soltyk O.O. The influence of familiarization and professional practice on the formation of professional competence of future physical therapists, occupational therapists. Health & Education. 2023. Vol.2. PP. 37-40. DOI: <https://doi.org/10.32782/health-2023.2.6> [in Ukrainian]
 21. Stepanova H.M., Bilyk L.V. Experience of training specialists in physical therapy and occupational therapy at the Cherkasy Medical Academy. [Elektronnyi resurs]. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-15> [in Ukrainian]
 22. Sushchenko O.M. Development of professional competence of future masters in physical therapy, occupational therapy in the process of industrial practice : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Sumy, 2019. 20 p. [in Ukrainian]
 23. Sushchenko L.P. Formation of motivation for successful professional activity of future specialists in physical rehabilitation. Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu: naukova monohrafiia za redaktsiieiu prof. Yermakova S.S. Kharkiv: KhDADM (KhKhPI), 2007. No. 6. PP. 276-279. [in Ukrainian]
 24. Fastivets A.V. Theory and practice of training specialists in physical therapy and occupational therapy in the process of studying natural sciences : diss.

- пєвтив: сутнїсно-компонентний аналіз. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 22. Т. 4. С. 169-171. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-4.34>.
26. Хатунцева С., Кара С. Проблема формування готовності до самовдосконалення у майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів під час клінічної практики. Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки. Бердянськ: БДПУ, 2019. Вип. 2. С. 326-338. DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-2-326-338 .
27. Чепурна Н. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії в закладах вищої освіти України. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка. 2021. Вип. 2. С. 102–109. Режим доступу: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.20.2.14>
28. Чепурка О. Сутність поняття «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» в контексті сучасної освітньої парадигми. Інноватика у вихованні. 2020. Вип. 12. С.285-293. DOI: 10.35619/iuu.v1i12.323
29. Чередник А.А. Підготовка майбутніх учителів-реабілітологів до роботи в умовах інклюзивного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини. Умань, 2020. 331 с.
30. Шеремет І.В., Василенко К.С. Організація професійної підготовки майбутніх фахівців за напрямом 014 «Здоров'я людини» й 227 «Фізична терапія та ерготерапія». WORLD SCIENCE. 2017. Vol. 3. № 11(27). С. 57-62.
31. Danylevych M., Romanchuk O., Hrybovska I., Ivanochko V. Pedagogical conditions of introduction of innovative educational technologies into the professional training of future specialists in the field of physical education and sport. Journal of Physical Education and Sport. 2017. Vol. 17 (3). Art 171. PP. 1113–1119.
- ... Dr. Ped. of science : 13.00.04. Poltava, Poltava NPU named after V.G. Korolenko, 2024. 566 p. [in Ukrainian]
25. Fedirchuk T.D., Brazhaniuk A.O. Professional culture of future physical therapists and occupational therapists: essential component analysis. Innovatsiina pedahohika. 2020. Vol. 22. Т. 4. PP. 169-171. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-4.34> [in Ukrainian]
26. Khatuntseva S., Kara S. The problem of formation of readiness for self-improvement in future physical therapists and occupational therapists during clinical practice. Naukovi zapysky BDPU. Serii: Pedahohichni nauky. Berdiansk: BDPU, 2019. Vol. 2. PP. 326-338. DOI: 10.31494/2412-9208-2019-1-2-326-338 [in Ukrainian]
27. Chepurna N. Professional training of future specialists in physical therapy and occupational therapy in higher education institutions of Ukraine. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Serii: pedahohika. 2021. Vol. 2. PP. 102–109. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.20.2.14> [in Ukrainian]
28. Chepurka O. The essence of the concept of “professional training of future specialists in physical rehabilitation” in the context of the modern educational paradigm. Innovatyka u vykhovanni. 2020. Vol. 12. PP. 285-293. DOI: 10.35619/iuu.v1i12.323 [in Ukrainian]
29. Cherednyk A.A. Preparation of future teachers-rehabilitators to work in the conditions of inclusive education of students of general educational institutions: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. Pavla Tychyny. Uman, 2020. 331 p. [in Ukrainian]
30. Sheremet I.V., Vasylenko K.S. Organization of professional training of future specialists in direction 014 “Human health” and 227 “Physical therapy and occupational therapy”. WORLD SCIENCE. 2017. Vol. 3. No. 11(27). PP. 57-62. [in Ukrainian]
31. Danylevych M., Romanchuk O., Hrybovska I., Ivanochko V. Pedagogical conditions of introduction of innovative educational technologies into the professional training of future specialists in the field of physical education and sport. Journal of Physical Education and Sport. 2017. Vol. 17 (3). Art 171. PP. 1113–1119.

Афанасьєва Олександра

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги 10, м. Дніпро, 49094, Україна
e-mail: sunny.sana1704@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5350-6289>

Коваленко Ніна

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги 10, м. Дніпро, 49094, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6344-2792>

Майкова Тетяна

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги 10, м. Дніпро, 49094, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-0009-6007>

Рокутов Сергій

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги 10, м. Дніпро, 49094, Україна
e-mail: rogutov@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1382-9187>

Мехатішвілі Нестані

КП «Психоневрологічний центр медико-соціальної реабілітації
дітей з тяжкими розладами мовлення та ураженнями
центральної нервової системи центру»
вул. Батумська, 62, м. Дніпро, 49051, Україна
<https://orcid.org/0009-0008-3831-1900>

Дем'янов Віталій

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги 10, м. Дніпро, 49094, Україна
<https://orcid.org/0009-0009-9900-3474>